

udsende under Tholles redaktion. Længe før jeg fik med foreningens ledelse at gøre, kendte jeg vor forening. Det skyldtes bl. a. Tholles indsats gennem bladet.

Tholle har haft adskillige tillidshverv, men det tilkommer ikke mig at vurdere hans indsats på disse områder. Det håber jeg må blive gjort fra anden side. Men der er en ting, jeg tænker på i forbindelse med Tholle: han var af præsteslægt. Hans far var sognepræst i Rise og provst for Ærø provsti, og der er for mig ingen tvivl om, at den rige, varme forståelse for kirkegårdskulturen, han har, er indvundet gennem den præstegårdskultur, han havde med fra sit barndomshjem. Og vi forstår også hvorfor han har så stor kærlighed til Ærø. I den lange liste, der findes over hans frodige produktion, som spænder lige fra emner om blomster på alle årets tider, over en kirkegårdshåndbog til aktuelle kirkegårdsproblemer, finder man en bog om slægten Tholle, en fin lille bog om præstegårdshaver, og en om Ærø i tekst og toner. Man siger jo, at gammel kærlighed ruste ikke. Det skal nok passe også på Tholle.

Når vi nu tager afsked med Johannes Tholle som redaktør af vort blad, vil jeg gerne på Foreningen for Kirkegårdskulturs vegne hylde ham og *sige ham tak* for hans dygtige indsats for kirkegårdsagen og for hans aldrig svigtende omhu og interesse for bladet, der står som et mønster på sin redaktion. Og vi vil samtidig ønske for Dem, Tholle, at De må få et godt og rigt otium. Jeg vil ganske ligefremt ønske Dem, at Guds velsignelse (med dette ords rette forståelse) må følge Dem i dagene, der kommer. Tak!

Ved et redaktørskifte

*Kirkegårdsinspektør
HANS RØNØ, Roskilde*

„Vore Kirkegårde“ har mistet Johannes Tholle som redaktør, men Foreningen for Kirkegårdskultur får forhåbentlig lov til at beholde ham i bestyrelsens midte i endnu mange år.

Vor nye redaktør, akademigartner, cand. hort. Torben Michelsen, som vi venter os meget af, har bedt mig i min egenskab af mangeårig bestyrelseskollega med Johannes Tholle at supplere formanden, domprovst Carl Bays foranstående tak og hyldest til Johannes Tholle med nogle personlige ord, og det gør jeg meget gerne, for man bør ikke forsømme at give de mennesker, man beundrer eller holder af, en blomst, medens de lever. De blomster, man engang med tak lægger på deres grav, om man da bliver den længstlevende, har de jo ingen glæde af.

Lad mig da gennem disse linjer overrække vor afgående redaktør en buket roser, der dufter mildt og stikker blidt, altså af den gammeldags slags, der snart kun er historie.

Der er en del symbolik deri, fordi Johannes Tholles største fortjeneste efter min opfattelse ligger på det historiske område. Som havebrugsforsker og personalhistoriker har han ydet det enestående, og han er da også på finansloven som videnskabelig forfatter.

Samtidig med at være historiker har han tillige altid været aktuel skribent. Hans redaktion af „Vore Kirkegårde“ er et eksempel på denne tosidede virksomhed: det historiske og det aktuelle hånd i hånd. Han

har ligeledes gjort meget for at bevare mindet om gartnerfagets nulevende førende mænd. Når så mange af dem, som tilfældet er, figurerer i „Dansk biografisk Leksikon“ og „Blå Bog“, kan de takke Tholle derfor. Af hans populære publikationer på forskningsområdet skal hans store tre-bindes værk: „Danske Gartnervirksomheder“ fremhæves. Dette værk rummer et væld af oplysninger, indsamlet med megen flid, og vil forblive et kildeskift for faget i fremtiden. Meget af, hvad der heri er meddelt, også om danske kirkegårde, ville uden Tholle være gået i glemme.

Det vil iøvrigt være uoverkommeligt at specificere Johannes Tholles righoldige produktion. Alene titlerne på hans bøger fylder det meste af en spalte i den blå bog, og antallet af hans faglige artikler er legio. Det er ubegribeligt, hvorledes det har været ham muligt at få alt dette fra hånden, samtidig med at hans virksomhed som havearkitekt skulle passes for at skaffe det daglige brød. Jeg tror ikke, at arbejdet med de mange kirkegårds- og haveplaner, han har tegnet, rigtigt har haft hans hjerte, og det er også kun undtagelsesvis, at han som havearkitekt har ydet det ypperlige. Hans områder er først og fremmest skribentens, redaktørens og organisatorens. På disse felter har han ikke sin lige indenfor faget.

Den verden, der først og fremmest er Tholles, og som giver hans rige evner deres største udfoldelse, er skrivebordets. Jeg vil tro, at det gælder for ham, hvad Vald. Koppel engang skrev om Larsen-Ledet, at han går til det som til en fest. Hans bøger og artikler er skrevet på et funklende, dagklart dansk i en letløbende stil, utyngt af de mange facts i stykket. „Vore Kirkegårde“s læsere kan bevidne sandheden heraf. Et stykke af en digter stikker der også i ham. Når han f. eks. skriver om gamle kirkegårde eller præstegårdshaver, formår han i ord fuldtud at gengive den stemning og poesi, der ånder ud af dem.

Ikke alene i „Foreningen for Kirkegårdskultur“, men også i „Foreningen af danske Havebrugskandidater“ og i „Fællesrådet for Havekultur og Landskabspleje“, i hvilke sidste to organisationer Johannes Tholle i en årrække har været formand, har jeg haft den glæde at samarbejde med ham og også dér lært at beundre hans initiativ, hans idérigdom og hans organisationsevne. Man mødte i ham den forbilledlige foreningsleder, der intet overlod til tilfældigheder. Enhver foranstaltning var nøje gennemtænkt og forberedt inden møderne. Det var altsammen brødløst arbejde for ham, men det blev udført, som om det var højt betalt. Han ledte sine foreninger efter det glørværdige princip: Har man påtaget sig et job, skal man også passe det.

Hans arbejdskraft er legendarisk. Da jeg engang spurgte ham, hvordan i alverden han overkom alt det, han klarede at præstere, svarede han, karakteristisk for ham: „Travlhed er jo blot et spørgsmål om at kunne organisere sit arbejde“. Det har Johannes Tholle til fulde evnet, og ingen har nogen sinde, hvor mange jern Tholle end har haft i ilden, oplevet at se ham nervøs eller fortravlet. Den adstadige ro, der er udbredt over hans brede skikkelse i forening med hans langsomme, noget slørede og unuancerede stemmeføring, har bibragt mange det førstehåndsindtryk af Tholle, at han nærmest var lad. Men intet er mere forkert. Selv om han bevæger sig med samme sindighed som en pensionist,

der ikke har andet end tid, er hans indre ladet med energi. Han overkommer måske netop det utrolige, fordi han evner at spænde af og lade op medens han ingenting bestiller.

Johannes Tholle er ikke som folk er flest, men i høj grad ukonform. Derfor har han ikke kunnet undgå modstandere. I sine yngre år blev han nærmest betragtet som den grimme ælling i gartnerens andegård, og er derfor nogle gange blevet kanøflet, ofte uretfærdigt. En mand som Tholle, der har skrevet så meget om så mange emner, kan naturligvis ikke undgå at begå fejl, som mindre ånder kastede sig over med tilsyneladende fryd, og det er jo altid lettere at kritisere end at yde noget selv. Men livskunstneren Tholle gled hver gang i uforstyrret ro videre „over vandspejlet“. De tider er forlængst forbi. Svanen er for længe siden da udvokset, og i dag bøjer alle sig for den. Fagfællerne véd, hvad de skylder Tholle, og „Almindelig dansk Gartnerforening“ har da også udnævnt ham til æresmedlem. Utrættelig har han været på færde på standens vegne, og hans betydning for fagets offentlige omdømme er uvurderlig. At han ikke forlængst er blevet hædret med Ridderkorset, forekommer uforståeligt. Det har ikke manglet på forsøg, men en „lille“ stor mand må hver gang have evnet at forhindre det. For nylig er Tholle igen blevet spurgt, men har svaret: „Nej tak, ikke nu“ – forståeligt nok. Alle, der er kommet vor afgæede redaktør på nærmere hold, har lært at holde af ham for den varme menneskelighed, der strømmer ud af hans rige sind. Med Tholle er man i godt selskab.

Sidste år havde han den sorg at miste sin elskede hustru Helga få dage efter guldbrylluppet, der i stilhed blev fejret ved hendes dødsleje. Dermed blev et overordentligt lykkeligt samliv afsluttet. Hun stod ved hans side i godt og ondt, vidste, hvad han var værd og styrkede og opmuntrede ham i modgang. På Tholles 60-års dag – han er nu 73 – talte hun uforglemmeligt for ham. Hos hende mødte han den forstående anerkendelse, der er et udækket behov hos de fleste mennesker, medens det aldrig skorter på kritik. Denne er også en god ting, for man kan lære af den, om den da er berettiget, men den bør kun leve side om side med anerkendelse, jfr. Goethes ord: „Kritik er viljen til at se det gode“. Andres anerkendelse kan få mennesket til at blomstre og yde sit ypperste.

Derfor disse „blomster“ til Johannes Tholle fra en fagfælle med tak for hans mangeårige dygtige redaktion af „Vore Kirkegårde“ i særdeleshed og hans øvrige betydningsfulde indsats for faget i almindelighed. Johannes Tholle er alene i hjemmet nu. Benene svigter, men hjernen er klar, – og skrivebordet venter.

Ved et redaktions- skifte

Havearkitekt JOHANNES THOLLE

Med Vore Kirkegårde's 21. bind nr. 12 afsluttede jeg redaktionen af dette blad – et arbejde der havde været mig pålagt gennem 38 år, og som lige så længe har haft min interesse i en sådan grad, at der gik sport i arbejdet med dette og hint af redaktionsarbejdet. Det er let at tælle op, hvormange hefter, jeg har redigeret, og ligeså at finde ud af hvormange af artiklerne redaktøren selv har skrevet, – sværere er det at konstatere i hvor høj grad det præsterede af andre vurderes som kvalitetsarbejde.